

یادداشت

هادی اسماعیلی

حمل یکسره حلقه مغفوده تجارت زمینی

جنگ تحمیلی سوم خیلی از مناسبات از جمله در حوزه اقتصاد داستوخوش تغییر کرده و طبیعی هم است که این روند باید در راستای تأمین حداکثری منافع عمومی تسریع شود. از طرفی بدیهی است، حل مشکلات اقتصادی در روزهای حساس بیش از هر چیز به سرعت، اعطاف‌پذیری و کاهش هزینه‌های مبادله نیاز دارد. به‌تجربه بدیده‌ایم وقتی فشارهای خارجی افزایش یافته و مسیرهای سنتی تجارت با محدودیت مواجه‌شده‌اند، اهمیت زیرساخت‌های لجستیکی و نظام حمل‌ونقل بیش از گذشته آشکار شده است. بنابراین در روزهای سرنوشت‌ساز دفاع مشروع در برابر وحشی‌ترین موجودات روی زمین، یعنی قبیله آدم‌خوار «پستین»، گاه یک اصلاح مقرراتی می‌تواند اثری به مراتب بزرگ‌تر از اجرای یک پروژه عمرانی به‌هزینه بر جای بگذارد. موضوع حمل یکسره کالا از مرزهای ورودی کشورمان از همین جنس است که اگر به‌درستی اجرا شود، قادر خواهد بود بخشی از گره‌های مزمن تجارت زمینی ایران اسلامی را برطرف کند و سرعت‌گردش کالا در اقتصاد را افزایش دهد.

سال‌هاست فعالان اقتصادی از زمان طولانی توقف کامیون‌ها در پایانه‌های مرزی، تعدد تشریفات الزام و الزام به تخلیه و بارگیری مجدد کالا گلایه‌دارند. در بسیاری از مرزهای زمینی، کامیون حامل کالا پس از ورود به کشور ناچار است فرآیندی زمان‌بر اطی کند که در نهایت به افزایش هزینه حمل، اتلاف زمان و کاهش بهره‌وری شبکه لجستیک منجر می‌شود. نتیجه چنین وضعیتی، افزایش هزینه تمام‌شده کالای تولیدکننده و مصرف‌کننده است که در نهایت در بخش‌های مختلف اقتصاد توزیع می‌شود. البته مسئولان اقتصادی در سال‌های اخیر به تدریج اهمیت کریدورهای زمینی را بیش از گذشته درک کرده‌اند و تحولات منطقه‌ای و بین‌المللی نیز به‌ما ثابت کرده‌است اتکابه یک یا چند مسیر محدود برای تأمین کالایمی تواند پاسخگوی نیازهای بلندمدت کشوری به سرفرازی و کهنی ایران باشد. بنابراین تنوع‌بخشی به مسیرهای تجاری اکنون به یکی از الزامات راهبردی اقتصاد تبدیل شده است و در این میان، مرزهای زمینی ظرفیت قابل توجهی برای جابه‌جایی کالا دارند که تاکنون به دلیل برخی موانع مقرراتی و اجرایی به شکل کامل مورد استفاده قرار نگرفته است.

■ **مرزهایی که به گلوگاه تبدیل شده‌اند**

فلسفه وجودی مرزهای تجاری تسهیل جریان کالاست، اما در بسیاری از موارد، مرزها به نقاط توقف و انباشت تبدیل شده‌اند، به طوری که کامیون‌هایی که باید ظرف چند ساعت از مبادی ورودی عبور کنند، گاه روزها و حتی هفته‌ها در صف انتظار باقی می‌مانند. بخشی از این تأخیر به محدودیت‌های زیرساختی بازمی‌گردد، اما بخش مهمی از آن محصول رویه‌هایی است که با واقعیت‌های تجارت امروز همخوانی ندارد.

در مدل فعلی، تخلیه کالا در پایانه‌های مرزی و انتقال آن به ناوگان دیگر، زمان و هزینه قابل توجهی را به فعالان اقتصادی تحمیل می‌کند. این فرآیند افزون بر افزایش هزینه حمل، احتمال آسیب به کالا، تأخیر در تحویل و اختلال در زنجیره تأمین را نیز افزایش می‌دهد. هنگامی که مواد اولیه یک واحد تولیدی با تأخیر به مقصد می‌رسد، بخشی از ظرفیت تولید کشور تحت تأثیر قرار می‌گیرد.

حمل یکسره در واقع تلاشی برای بازگرداندن مرزها به کارکرد اصلی آنهاست. در این لگو، مرز به محل عبور تبدیل می‌شود، نه اینکه محل توقف باشد. کامیون پس از انجام کنتل‌های لازم و طی تشریفات قانونی، بدون نیاز به تخلیه و بارگیری مجدد، مسیر خود را تا مقصد نهایی ادامه می‌دهد. چنین رویکردی سال‌هاست در بسیاری از کریدورهای بین‌المللی اجرا می‌شود و یکی از عوامل اصلی کاهش هزینه لجستیک در اقتصادهای پیشرو به‌شمار می‌رود.

■ **کاهش هزینه، مزیتی فراتر از حمل‌ونقل**

آورددهای اقتصادی اجرای حمل یکسره، کاهش هزینه‌های مستقیم حمل‌ونقل است، اما اهمیت این سیاست به همین نقطه محدود نمی‌شود، چراکه اقتصاد امروز بر مبنای سرعت گردش کالا عمل می‌کند و طبعاً تأخیر در جابه‌جایی کالا به معنای بلوکه‌شدن سرمایه در حمل‌ونقل است. کاهش بهره‌وری است؛ از این منظر، زمان نیز همانند سرمایه‌داری ارزش اقتصادی است. کاهش زمان توقف در مرزها سرعت تأمین مواد اولیه صنایع را افزایش می‌دهد. بسیاری از واحدهای تولیدی که بخشی از نیازهای خود را از طریق واردات تأمین می‌کنند، دیگر معطل نمی‌مانند و تأخیر در ورود این مواد اولیه، بر نامه تولید آنها دچار اختلال نمی‌کند. همچنین تسهیل فرآیند ورود کالا به معنای افزایش قابلیت برنامه‌ریزی برای تولیدکنندگان خواهد بود. از سوی دیگر حمل یکسره می‌تواند، رقابت‌پذیری اقتصاد را تقویت کند. در شرایطی که هزینه‌های تجارت جهانی رو به افزایش است، اقدامی که هزینه لجستیک را کاهش دهد، به بهبود شرایط فعالیت بنگاه‌ها کمک خواهد کرد. بسیاری از کشورها رقابت اقتصادی را از مسیر توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل و تسهیل مقررات دنبال کرده‌اند. ایران نیز برای بهره‌گیری از ظرفیت‌های جغرافیایی خود ناگزیر است همین مسیر را با سرعت بیشتری طی کند. اگر به جایگاه ژئوپلیتیکی ایران عزیزمان توجه کنیم، به اهمیت حمل یکسره بی‌خوابیم برد. کشورمان در محل تلاقی کریدورهای مهم منطقه‌ای قرار گرفته است و می‌تواند به یکی از بازگان اصلی تجارت زمینی تبدیل شود. تحقق این هدف، نیازمند آن است که فرآیندهای داخلی با استانداردهای تجارت مدرن هماهنگ شوند و کریدورها با کامیون‌های متوقف در مرز و صف‌های چندروزه شکل نگیرد.

■ **اصلاحی کلیدی با اثری بزرگ**

این تصور که تحول اقتصادی فقط و فقط از طریق سرمایه‌گذاری‌های عظیم و پروژه‌های چندمیلیارد دلاری امکان‌پذیر است، صحیح نیست، چراکه تجربه بسیاری از کشورها نشان داده است اصلاح مقررات و حذف گلوگاه‌های اداری می‌تواند آثار اقتصادی گسترده‌ای ایجاد کند. حمل یکسره کالا نمونه‌ای از همین اصلاحات است. طبیعی است اجرای موفق این سیاست فعالان اقتصادی را دلگرم می‌کند به اینکه نظام تصمیم‌گیری کشور به دنبال کاهش هزینه‌های غیر ضروری و تسهیل فعالیت‌های تجاری است.

از سوی دیگر، شرایط کنونی اقتصاد ایران ایجاب می‌کند تمامی ظرفیت‌های موجود برای حفظ پایداری زنجیره تأمین به کار گرفته شود. این روزها که کشورمان با فشارهای خارجی مواجه است، افزایش کارایی در حوزه حمل‌ونقل و تجارت به یک ضرورت ملی تبدیل شده است و دیگر نباید تعارض منافع‌ها و خطاهای محاسباتی مانع از حرکت به سمت چنین الزاماتی باشد. ضمناً اقتصاد مقاومتی نیز در عمل به معنای استفاده بهینه از ظرفیت‌های داخلی و حذف موانعی است که بدون دلیل موجه، هزینه تولید و تجارت را افزایش می‌دهند.

بنابراین حمل یکسره کالا را باید در همین چارچوب ارزیابی کرد. این اقدام در ظاهر به

یک تغییر اجزای محدود شباهت دارد، اما در باطن می‌تواند به کاهش هزینه مبادله،

افزایش سرعت تأمین کالا، از تقای بهره‌وری شبکه حمل‌ونقل و تقویت تاب‌آوری

اقتصادی کشور منجر شود. مرزهایی که امروز در برخی موارد به گلوگاه تبدیل شده‌اند،

قادرند به دروازه‌های روان تجارت بدل شوند، مشروط بر آنکه تصمیم‌گیری اقتصادی با

نگاه تسهیل‌گر و مبتنی بر منافع ملی دنبال شود.

اقتصاد

سرویس اقتصادی ۰۶۰۸۵۳۳

گزارش یک زنجب‌زرین

بازار سرمایه

روژ گذشته

روز گذشته یکی از پر تحرک‌ترین

روزهای خود را پشت‌سر گذاشت و عبور شاخص

کل بورس تهران از سطح ۴ میلیون و ۴۰۰ هزار واحد

در آغاز معاملات، در کنار افزایش ارزش تأمین

مالی از مسیر بازار سرمایه و ثبت دادوستدهای

گسترده در بورس کالا، بورس انرژی و فرابورس،

سیگنال تداوم ورود نقدینگی و تقویت انتظارات

مثبت در میان فعالان اقتصادی ارائه کرد، بنابراین

مجموعه داده‌های منتشرشده نشان می‌دهد بازار

سرمایه در آغاز هفته جدیدو همچنین در عملکرد

هفته گذشته، با افزایش عمق معاملات و گسترش

نقدش خود در تأمین مالی اقتصاد همراه بوده است.

■ ■ ■

بازار سرمایه روز گذشته معاملات خود را با یک رکورد

جدید آغاز کرد و شاخص کل بورس تهران در ساعات

ابتدایی دادوستدها با رشد ۸۲ هزار واحدی از مرز ۴

میلیون و ۴۰۰ هزار واحد عبور کرد. این شاخص با

ثبت افزایش ۱/۹ درصدی در سطح ۴ میلیون و ۴۷۴

هزار و ۲۵۲ واحد قرار گرفت که از نگاه فعالان بازار،

بیانگر تداوم روند صعودی جریان سرمایه در بورس و

افزایش تقاضا در طیف گسترده‌ای از صنایع است.

همزمان با رشد شاخص کل، شاخص هم‌وزن نیز که

بیانی دقیق‌تر از وضعیت عمومی سهام ارائه می‌کند،

۱/۹ درصد افزایش یافت و به یک میلیون و ۱۹۶ هزار

واحد رسید. شاخص قیمت هم‌وزن نیز با همین

میزان رشد در سطح ۵۸۲ هزار و ۴۴۴ واحد ایستاد.

هم‌چنین رشد این شاخص‌ها نشان می‌دهد بخش

قابل توجهی از نمادهای بازار در مسیر صعودی قرار

گرفته‌اند و رشد بورس محدود به چند سهم بزرگ

نیوده است. تحرک مثبت بازار سهام در شرایطی رقم

خورد که آمارهای تازه از عملکرد بازار سرمایه در حوزه

تجهیز منابع مالی نیز از روندی روبه رشد حکایت دارد.

بر اساس داده‌های منتشرشده، ارزش تجهیز و تأمین

منابع مالی از طریق بازار سرمایه در دو ماه نخست سال

جاری به هزار و ۲۰۰ هزار میلیارد ریال معادل ۱۲۰

همت رسیده که نسبت به مدت مشابه سال قبل ۲۶/۳

درصد افزایش یافته است.

در همین مدت، ۶۲۰ هزار و ۴۴ میلیارد ریال افزایش

سرمایه در شرکت‌های بورسی انجام شده و انتشار

انواع افزایش‌دهی نیز به ۵۵۷ هزار و ۴۰۰ میلیارد ریال

رسیده است. همچنین ارزش تأمین مالی جمعی از

طریق ابزارهای نوین مالی به ۲۲ هزار و ۴۸۵ میلیارد

ریال افزایش یافته که بیانگر تقویت بافت مسیرهای

جذب سرمایه در بازار سرمایه است.

افزایش نقش بازار سرمایه در تأمین مالی بنگاه‌های

اقتصادی زمانی اهمیت بیشتری پیدا می‌کند که

بررسی مانده اوراق بدهی منتشرشده نیز روندی

صعودی را نشان می‌دهد. ارزش مانده اوراق بدهی

سرسیدن سیده از هزار و ۲۱۸ همت در اردیبهشت

گزارش ۲ حسام‌کامی

بازار سرمایه همچنان با جهش شاخص و رونق معاملات همراه است

بورس از ۴/۴ میلیون واحد عبور کرد

رشد هم‌زمان شاخص‌ها، افزایش تأمین مالی بنگاه‌ها و رونق معاملات کالا، طلا و فرابورس از تقویت جریان نقدینگی حکایت می‌کند

سال گذشته به هزار و ۸۲۰ همت در اردیبهشت اسما

رسیده است. در همین بازه، مانده اوراق دولتی نیز با

رشد ۵۵درصدی از ۹۶۴ همت به هزار و ۴۹۷ همت

افزایش یافته است.

■ **انرژی و تأمین مالی در مسیر رشد**

هم‌زمان با رونق بازار سهام، بورس انرژی نیز روز

گذشته میزبان عرضه‌های قابل توجهی در رنگ

بین‌الملل و داخلی بود. در رنگ بین‌الملل مجموعاً

۴۹ هزار تن گاز مایع صادراتی عرضه شد و هزار تن

رافینت شیمی نیز در اختیار مناقضیان قرار گرفت. در

بخش داخلی نیز عرضه هزار و ۵۶۰ تن اکسترکت و

۵۴۰ تن رافینت انجام شد.

افزایش حجم عرضه‌ها در بورس انرژی را می‌توان

نشانه‌ای از گسترش نقش بازارهای متشکل کالایی

در مبادلات حوزه انرژی دانست که در سال‌های

اخیر سهم آن در کشف قیمت و توسعه صادرات

فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی روندی افزایشی

داشته است.

در کنار بازار انرژی، آمارهای مرتبط با ابزارهای مبتنی

بر فلزات گرانبه‌ای نیز از استمرار توجه سرمایه‌گذاران به

این حوزه حکایت دارد. بررسی معاملات هفته منتهی

به ۱۵ خرداد نشان می‌دهد بیش از ۶ میلیون و ۸۰۲

هزار گواهی سپرده شمش نقره معادل ۶/۸ تن شمش

نقره معامله شده که ارزش آن به حدود ۲/۳ همت

رسیده است.

در بازار شمش طلا نیز بیش از ۳ میلیون و ۱۶۰ هزار

گواهی سپرده معادل ۳۱۶ کیلوگرم طلا دادوستد

شده و ارزش معاملات آن به ۷/۷ همت رسیده است.

حجم قابل توجه معاملات گواهی سپرده طلا و نقره

نشان می‌دهد این ابزارها همچنان جایگاه مهمی در

سبد سرمایه‌گذاران دارند و بخشی از نقدینگی بازار

به سمت دارایی‌های مبتنی بر فلزات گرانبه‌ها هدایت

شده است.

■ **بورس کالا در اوج دادوستد**

عملکرد بورس کالای ایران در هفته دوم خرداد نیز

گزارش از رونق معاملات در بخش واقعی اقتصاد ارائه

می‌کند. در این هفته بیش از ۲ میلیون و ۴۱ هزار تن

انواع کالا به ارزش ۱۰۱ هزار میلیارد تومان در بازار

می‌شود و بخش قابل توجهی از گردش مالی صنایع

فیزیکی بورس کالا معامله شد.

بیشترین حجم معاملات به تالار سیمان اختصاص

داشت. در این تالار یک میلیون و ۱۷۸ هزار و ۸۰۵

سیمان به ارزش ۴/۱ هزار میلیارد تومان فروخته شد.

استمرار تقاضا در این بازار نشان‌دهنده تداوم فعالیت

پروژه‌های عمرانی و ساختمانی در کشور است.

تالار محصولات صنعتی و معدنی نیز شاهد معامله

۹۱۰ هزار و ۵۰۶ تن کالا به ارزش ۴۴/۱ هزار میلیارد

تومان بود. فولاد، گندله سنگ‌آهن، آهن اسفنجی،

مس، روی و باریت از مهم‌ترین کالاهای معامله‌شده

در این بخش بودند.

در تالار حراج بازار نیز ۴۷۳ هزار و ۷۶۰ تن محصول

به ارزش ۱/۶۱ هزار میلیارد تومان دادوستد شد.

سنگ‌آهن، فولاد، موادشیمیایی، مس و کناستره

فلزات گرانبه‌ای سهم اصلی معاملات این تالار را تشکیل

دادند. بررسی آمارهای معاملاتی نشان می‌دهد بازار

کالا همچنان یکی از مهم‌ترین بست‌های مبادلات

مواد اولیه و محصولات صنعتی کشور محسوب

می‌شود و بخش قابل توجهی از گردش مالی صنایع

عبور شاخص کل بورس تهران از سطح ۴ میلیون و ۴۰۰ هزار واحد در کنار رشد هم‌زمان شاخص هم‌وزن، سسینگنالی از فرایر شدن تقاضا در بازار سهام ارائه کرد.

افزایش ارزش معاملات و بهبود عملکرد فرابورس نیز نشان داد رونق اخیر فقط

به چند نماد بزرگ محدود نمانده و بخش گسترده‌ای از بازار را دربر گرفته است

بزرگ از طریق این بازار انجام می‌گیرد.

در تالار صادراتی نیز بیش از ۳۱۲ هزار تن انواع کالا

شامل سیمان، کلینکر، گندله سنگ‌آهن، قیر، فولاد

و مس معامله شد که ارزش آن به ۱/۴ هزار میلیارد

تومان رسید. این موضوع را می‌توان به معنای تداوم

ظرفیت صادراتی نیز دومین هفته متوالی رشد خود در

کشور تلقی کرد.

■ **فرابورس به روند صعودی ادامه داد**

هم‌زمان با رونق معاملات در بورس تهران و بورس کالا،

بازار فرابورس نیز دومین هفته متوالی رشد خود در

خرادماه ایش‌ترسر گذاشت. شاخص کل فرابورس در

هفته منتهی به ۱۳ خرداد با رشد نزدیک به ۶درصدی

به سطح ۳۳ هزار و ۳۲۵ واحد رسید و ارزش بازار آن

نیز با افزایش حدود ۵درصدی به ۴/۱ میلیون میلیارد

تومان ارتقا یافت.

در این مدت نزدیک ۴۳ میلیارد ورقه بهادار به ارزش

بیش از ۱۷ هزار میلیارد تومان در بازارهای فرابورس

معامله شد. مبادلات نسبت به دوره قبل ۶۱ درصد

و ارزش معاملات ۴۵ درصد افزایش یافت که از بازگشت رونق به این بازار حکایت دارد.

افزون بر این، ارزش معاملات خرد سهام و اختیار

سهام نیز جهش قابل توجهی را تجربه کرد و با رشد

۴۸درصدی به بیش از ۱۴ هزار و ۷۰۰ میلیارد تومان

رسید.

رشد هم‌زمان بورس تهران، فرابورس، بورس کالا و

ابزارهای مالی مبتنی بر طلا و نقره در شرایطی رخ

داده که بازار سرمایه نقش پررنگ‌تری در تأمین مالی

اقتصاد بر عهده گرفته است. افزایش انتشار اوراق، رشد

سرمایه‌گذاری در صندوق‌ها، توسعه ابزارهای مالی و

افزایش حجم معاملات در بازارهای مختلف، همگی از

تعمیق تدریجی بازار سرمایه حکایت دارند.

برآیند داده‌های معاملاتی روز گذشته و عملکرد بازارها

در هفته منتهی به نیمه خرداد نشان می‌دهد جریان

نقدینگی همچنان در مسیر بازار سرمایه قرار دارد و

عبور شاخص کل از کانال ۴/۴ میلیون واحد نیز در

چنین فضای بیش از آنکه یک رکورد عددی تلقی

شود، نشانه‌ای از افزایش وزن بازار سرمایه در معادلات

اقتصادی کشور به‌شمار می‌رود.

جهش ۸۰ درصدی نرخ حمل دریایی کانتینر

مدیریت هوشمند تنگه هر مز با تغییر مسیر کشتی‌ها، هزینه حمل کالا را در بازار جهانی بالا برده است

شده‌اند. این وضعیت در برخی بخش‌ها به بازنگری در برنامه‌های تولید و تعویق پروژه‌های توسعه‌ای منجر شده است.

بررسی روندهای کلان نشان می‌دهد بازار جهانی حمل‌ونقل دریایی در دوره‌های تنش و ناپایدانی، به سرعت واکنش نشان می‌دهد و افزایش نرخ‌ها به‌عنوان یکی از اولین نشانه‌های اختلال در تجارت بین‌الملل ظاهر می‌شود. بازگشت ثبات به این بازار معمولاً زمان‌بر است و به شرایط امنیتی و سیاسی مسیرهای تجاری وابسته خواهد بود.

در چنین فضایی، اقتصادهای وابسته به واردات و صادرات ناچار به بازنگری در ساختار تأمین و توزیع کالا می‌شوند. افزایش هزینه حمل، اهمیت مسیرهای جایگزین، تنوع‌بخشی به کریدورهای تجاری و مدیریت ریسک در زنجیره تأمین را بیش از گذشته برجسته کرده است.

■ **چشم‌انداز بازار حمل دریایی**

با توجه به شرایط موجود، تحلیلگران معتقدند بازار حمل‌ونقل دریایی در کوتاه‌مدت همچنان با نوسان‌های قیمتی مواجه خواهد بود. ظرفیت محدود ناوگان، تغییر مسیرهای تجاری و رشد تقاضای انباشته، از جمله عواملی است که می‌تواند سطح قیمت‌ها را در محدوده بالا حفظ کند.

در مقابل، بازگشت تعادل به بازار نیازمند افزایش ظرفیت حمل، بهبود شرایط مسیرهای ترانزیتی و کاهش ناپایدانی در کریدورهای اصلی تجارت جهانی است. تا آن زمان، هزینه حمل کالا همچنان یکی از متغیرهای اثرگذار بر تورم جهانی و قیمت تمام‌شده محصولات باقی خواهد ماند.

سرعت تخلیه و بارگیری کالا و بهبود زنجیره تأمین دنبال می‌شود.

همچنین بهبود دسترسی‌های زمینی و اتصال بندری

در این چارچوب، منطقه آزاد مازندران با تکیه بر

موقعیت جغرافیایی خود در کرانه دریای خزر، به دنبال

تبدیل شدن به مرکز نقل‌تبادلات تجاری شمال کشور

و افزایش سهم ایران در کریدورهای بین‌المللی است.

توسعه زیرساخت‌های حمل‌ونقل در بنادر امیرآباد

و نوشهر به‌عنوان یکی از محورهای اصلی ارتقای

ظرفیت تجاری شمال کشور مورد توجه قرار گرفته

است. سرمایه‌گذاری در این بخش با هدف افزایش

و لجستیکی جدید سرعت بیشتری گرفته است.

لس آنجلس نیز افزایش ۱۰۸ درصدی تا سطح ۴هزار

و ۵۶۵ دلار گزارش شده است. همچنین مسیر

شانگهای به روتردام رشد ۷۱ درصدی را